

27 Örorka og málefni fatlaðs fólks

1. UMFANG

Málefnasviðið er á ábyrgð félags- og jafnréttismálaráðherra og fjármála- og efnahagsráðherra. Það fjallar um bætur samkvæmt lögum um almannatryggingar, bætur samkvæmt lögum um félagslega aðstoð og málefni fatlaðs fólks sem falla undir velferðarráðuneytið en jöfnun á örorkubyrði almennra lífeyrissjóða er viðfangsefni fjármála- og efnahagsráðuneytisins. Málefnasviðið skiptist í fimm málaflokka, en þeir eru:

- Bætur skv. lögum um almannatryggingar, örorkulífeyrir.
- Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, örorka.
- Málefni fatlaðs fólks.
- Aðrar örorkugreiðslur (Önnur velferðarmál, lífeyristryggingar).
- Jöfnun á örorkubyrði almennra lífeyrissjóða.

Bætur skv. lögum um almannatryggingar, örorkulífeyrir. Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, örorka. Útgjöld málaflokkanna eru að langmestu leyti lífeyrisgreiðslur samkvæmt lögum um almannatryggingar, nr. 100/2007, og greiðslur samkvæmt lögum um félagslega aðstoð, nr. 99/2007. Utgjaldabreytingar milli ára skýrast einkum af ákvörðunum um hækkun á bótafjárhæðum, lagabreytingum, fjölda fólks með skerta starfsgetu og tekjum þeirra.

Örorku- og endurhæfingarlífeyrir ásamt tengdum greiðslum er ætlaður til framfærslu þeirra sem hafa skerta starfsgetu og tekjur undir tilteknu viðmiði. Örorkulífeyrir er greiddur samkvæmt lögum um almannatryggingar til þeirra sem metnir hafa verið til a.m.k. 75% örorku þegar aðrar tekjur þeirra eru undir tilteknu viðmiði og að uppfylltum skilyrðum um búsetu hér á landi. Þeir sem hafa verið metnir að lágmarki til 50% en þó minna en 75% örorku geta fengið greiddan örorkustyrk. Endurhæfingarlífeyrir er greiddur samkvæmt lögum um félagslega aðstoð til fólks með skerta starfsgetu þegar ekki verður séð hver starfshæfnin verður til frambúðar eftir sjúkdóma eða slys. Greiðslurnar eru tímabundnar og greiðast í allt að 18 mánuði en heimilt er að framlengja tímabilið um allt að 18 mánuði til viðbótar ef sérstakar ástæður eru fyrir hendi. Sömu reglur gilda um útreikning örorku- og endurhæfingarlífeyris en til viðbótar lífeyrisgreiðslunum eru greiddir ýmiss konar styrkir og uppbætur samkvæmt lögum um félagslega aðstoð. Tryggingastofnun ríkisins ber ábyrgð á framkvæmd greiðslna er falla undir málaflokkana.

Málefni fatlaðs fólks. Málaflokkurinn snýr að þjónustu við fatlað fólk samkvæmt lögum um málefni fatlaðs fólks, nr. 59/1992, sem hafa það markmið að tryggja fötluðu fólki jafnrétti og sambærileg lífskjör við aðra þjóðfélagsþega og skapa því skilyrði til að lifa eðlilegu lífi. Ráðherra félags- og jafnréttismála fer með yfirstjórn málaflokksins en almenn og sértæk þjónusta við fatlað fólk er fyrst og fremst á hendi sveitarfélaganna. Sveitarfélög bera ábyrgð á framkvæmd og skipulagi þjónustunnar og starfa á fimmtán þjónustusvæðum. Sértæk þjónusta á landsvísi, þ.e. þjónusta Greiningar- og ráðgjafarstöðvar ríkisins, Þjónustu- og þekkingarmiðstöð fyrir blinda, sjónskerta og daufblinda, og Heyrnar- og talmeinaðstöðvar Íslands, er alfarið á hendi ríkisins. Til fatlaðs fólks teljast þeir sem þarfnast sérstakrar þjónustu og stuðnings vegna fötlunar sinnar og falla undir skilgreiningu laga nr. 59/1992. Við framkvæmd laganna skal taka mið af samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks og öðrum alþjóðasáttmálum sem Ísland er aðili að. Á vegum velferðarráðuneytisins er starfrækt réttindagæsla fyrir fatlað fólk sem ætlað er að tryggja því viðeigandi stuðning við að gæta réttinda sinna og að tryggja að sjálfsákvörðunarréttur sé virtur. Atvinnumál fatlaðs fólks heyra undir Vinnumálastofnun og nánar er fjallað um þau í stefnu fyrir málefnasvið 30 Vinnumarkaður og atvinnuleysi.

Jöfnun á örorkubyrði almennra lífeyrissjóða. Fjárframlagi hefur verið veitt úr ríkissjóði til að jafna mismunandi örorkubyrði lífeyrissjóða frá árinu 2007 í samræmi við lög nr. 113/1990, um tryggingagjald. Frá árinu 2010 hefur framlagið numið 0,325% af gjaldstofni tryggingagjalds og runnið til allra lífeyrissjóða.

Í eftirfarandi töflu má sjá fjárhagslega þróun málefna sviðsins og einstakra málaflokka á tímabilinu 2016–2018.

Heildarútgjöld í m.kr.	Reikningur 2016	Fjárlög og fjáráukalög 2017	Fjárlög 2018
27 Örorka og málefni fatlaðs fólks			
27.10 Bætur skv. lögum um almannatryggingar, örorkulífe	34.428	38.613	41.028
27.20 Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, örorka	12.309	13.911	15.597
27.30 Málefni fatlaðs fólks	311	361	563
27.40 Aðrar örorkugreiðslur (Önnur velferðarmál, lífeyrist	-181	78	162
27.50 Jöfnun á örorkubyrði almennra lífeyrissjóða	3.614	4.160	4.527
Samtals	50.481	57.123	61.877

2. STARFSEMI OG HELSTU ÁSKORANIR

Bætur skv. lögum um almannatryggingar, örorkulífeyrir. Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, örorka. Einstaklingum sem metnir hafa verið með a.m.k. 75% örorku hjá almannatryggingum hefur fjölgað ár frá ári og sýna mælingar að aukning milli árunna 2016 og 2017 er um 3,9%.⁷ Af þeim einstaklingum sem metnir hafa verið með a.m.k. 75% örorku hjá Tryggingastofnun ríkisins fá um 94% greiddan örorkulífeyri frá almannatryggingum. Árið 2016 fengu 1.791 einstaklingar a.m.k. 75% örorkumat í fyrsta skipti hjá Tryggingastofnun ríkisins og 1.506 einstaklingar árið 2017 (nýgengi örorku). Áhersla hefur verið lögð á að starfsendurhæfing sé reynd áður en kemur til örorkumats. Alls fengu 1.747 einstaklingar greiddan endurhæfingarlífeyri frá almannatryggingum í nóvember 2017 en 3.058 einstaklingar fengu greiddan endurhæfingarlífeyri einhvern tíma á árinu.

Einn helsti áhættuþáttur málaflokkanna er hversu margir einstaklingar hafa verið metnir til örorku hjá almannatryggingum og fá greiddan örorkulífeyri ár hvert. Áskorunin er því að finna orsakir þessarar þróunar en þar virðist gæta áhrifa samspils getu og krafna í starfi og persónulegum skyldum frekar en fjölgunar fólks með tiltekna sjúkdóma eða sjúkdómsástand. Í ljósi þessa er markmiðið að leggja aukna áherslu á snemmtæka íhlutun og þverfaglegt mat á stöðu einstaklingsins sem byggist á líkamlegum, sálfræðilegum og félagslegum áhættuþáttum. Enn fremur þarf að tryggja samstarf ólíkra þjónustukerfa til að veita heildstæða einstaklingsmiðaða þjónustu sem byggist á þverfaglega matinu. Svo að árangur megi nást þarf jafnframt að efla þjónustu sem styður fólk til virkni, þar á meðal þátttöku á vinnumarkaði. Kunna þessar aðgerðir að leiða til fjölgunar þeirra sem fá greiddan endurhæfingarlífeyri en að sama skapi aukast líkurnar á að fleiri geti til lengri tíma framfleytt sér sjálfir, að hluta til eða að öllu leyti, með þátttöku á vinnumarkaði. Markmiðið er að þeir sem hafa til þess burði og getu verði virkir í samfélaginu, enda felast í því betri lífsgjör og aukin lífsgæði. Sjá einnig málefna svið 30.

⁷ Einstaklingar metnir með a.m.k. 75% örorku voru 18.107 árið 2016 og 18.788 árið 2017 samkvæmt upplýsingum frá Tryggingastofnun.

Önnur áskorun er að framfærslukerfi almannatrygginga styðji við markmið þverfaglega matsins á sama tíma og að það veiti fólki sem þarf að reiða sig á það sér til framfærslu ákveðið öryggi. Reynslan er sú að hafi fólk fengið greiddan örorkulífeyri auki það hættu á að það fái slíkar greiðslur til frambúðar, jafnvel þótt starfsgeta batni, þar sem gildandi kerfi er flókið og inniheldur ekki nægilega hvata til þátttöku á vinnumarkaði vegna samspils bótakerfis, skattkerfis og launa. Sérstaklega hefur verið gagnrýnt hvernig aðrar tekjur lífeyrisþega geta haft áhrif á fjárhæð sérstakrar uppbótar til framfærslu en það hefur verið talið til þess fallið að draga úr hvata fólks með skerta starfsgetu til að auka við tekjur sínar með atvinnuþátttöku. Kemur því til álita að skoða hvort rétt sé að lengja þann tíma sem einstaklingar með skerta starfsgetu geta fengið endurhæfingarlífeyri, hugsanlega tengdan aldri þeirra, en meðan á þeim greiðslum stendur vinni fólk áfram að því að bæta starfsgetu sína. Enn fremur þarf kerfið að fela í sér hvata til atvinnuþátttöku. Á sama tíma er það áskorun að örorkulífeyrir almannatrygginga, ásamt öðrum greiðslum og aðstoð, nægi til framfærslu þeirra sem á þurfa að halda en það er viðurkennd staðreynd að það verða ekki allir virkir á vinnumarkaði í tilvikum þar sem starfsgeta er lítil. Örorkulífeyriskerfið þarf því bæði að vera einfalt og gagnsætt. Einnig er mikilvægt að leita leiða til að bæta stöðu fólks með skerta starfsgetu sem býr á Íslandi en á lítil réttindi í almannatryggingum hér á landi vegna búsetu erlendis, t.d. innflytjenda.

Stefna í málefnum fatlaðs fólks tekur mið af ákveðinni hugmyndafræði og grunnildum sem gera kröfu um eitt samfélag fyrir alla, jöfn tækifæri og líf skjör, algilda hönnun og valdeflingu sem leið fyrir fatlað fólk til að ráða yfir eigin lífi. Alþingi samþykkti haustið 2016 að fullgilda samning Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks, en þar er kveðið á um að fatlað fólk njóti allra mannréttinda og mannfrelsis til fulls og jafns við aðra. Jafnframt er fyrirséð að m.a. með bættri heilbrigðisþjónustu mun fjölga í hópi fatlaðs fólks og þarfir breytast og aukast. Til að bregðast við þessu er mikilvægt að horfa til nýsköpunar við þróun ferla, skipulags, mótun nýrra viðhorfa og tæknilausna af ýmsu tagi. Þjónusta við fatlað fólk spannar víðfemt svið, svo sem á heimili og í menntun, atvinnu, félagsþjónustu, heilbrigðisþjónustu og aðgengismálum. Ein af stærstu áskorunum sem framtíðarsýnin vísar til er að gera fötluðu fólki kleift að lifa sjálfstæðu lífi, og verður það m.a. gert með því að tryggja aðgengi til jafns við aðra, hvort sem um er að ræða aðgengi að manngerðu umhverfi, samgöngum, þjónustu, upplýsingum eða möguleikum til tjáskipta, sem auðveldar samfélagsþátttöku og virkni í daglegu lífi. Einnig eru mikilvægar áskoranir fólgnar í því að stuðla að auknum mannréttindum, virkni, atvinnuþátttöku og menntun.

Í tillögu til þingsályktunar um stefnu og framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks sem samþykkt var á Alþingi í júní 2017 eru gerðar tillögur um að unnið verði með heildarsýn að leiðarljósi og að þjónusta fyrir fötluð börn og fullorðna verði samþætt. Loks er þjónusta við börn og fullorðna sem þurfa á öryggisvistun að halda mikilvægt verkefni og afar brýnt að hún verði augin og bætt.

Umfjöllun um málefnasviðið út frá kynja- og jafnréttissjónarmiðum

Ákvarðanir varðandi örorku og málefni fatlaðs fólks hafa mikil kynja- og jafnréttisáhrif. Það stafar af ólíkri stöðu karla og kvenna í þjóðfélaginu sem endurspeglast m.a. í mismunandi greiðslum til þeirra frá almannatryggingum. Kyngreind gögn um þá sem falla undir málefnasviðið liggja fyrir og leiða í ljós að konur eru frekar með örorkumat vegna stoðkerfissjúkdóma, sérstaklega um og eftir miðjan aldur en hjá körlum er aukning örorkumats meiri á meðal yngri aldurshópa og þá einkum vegna geðrænna vandamála.

3. FRAMTÍÐARSÝN OG MEGINMARKMIÐ

Framtíðarsýn málefnasviðsins er að fólk með skerta starfsgetu njóti mannréttinda, valfrelsis og sjálfstæðis og geti verið virkir og ábyrgir þátttakendur í lýðræðissamfélagi í nútíð og framtíð. Skapa þarf fólki með skerta starfsgetu skilyrði til að lifa sjálfstæðu lífi á eigin forsendum, þar sem það framfleytir sér með tekjum sínum og nýtur viðeigandi stuðnings, þjónustu og greiðslna. Þjónustan sem er veitt sé framsækin og metnaðarfull og alltaf í samræmi við gildandi lög og reglur og þá alþjóðasamninga sem Ísland er aðili að. Nýsköpun og tækni verði nýtt til að bæta lífsgæði fólks með skerta starfsgetu, til samræmis við stefnu velferðarráðuneytisins í nýsköpun og tækni 2015.

Meginmarkmið málefnasviðsins er að öll þjónusta og stuðningur málefnasviðsins, þar á meðal bætur og greiðslur, stuðli að því að fólk með skerta starfsgetu geti lifað sjálfstæðu lífi. Þá verði velferðarkerfi aðgengileg, einföld og skilvirk og uppbygging þeirra auðveldi einstaklingum að taka virkan þátt í samfélaginu, þar á meðal á vinnumarkaði. Í því felast lífsgæði.

Á vorþingi 2018 er til umfjöllunar frumvarp um málefni fatlaðs fólks sem byggist á breyttri hugmyndafræði að baki þjónustunni sem tekur mið af breyttum og fjölbreyttari þörfum og er það í samræmi við stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar. Þá er horft til þess að löggjöfin tryggi fötluðu fólki þá þjónustu sem það þarf í stað þess að tryggja öllum sama rétt. Áhersla er á að meta einstaklingsbundnar þjónustuparfir og um leið reynt að tryggja að jafnræðisreglan sé virt. Í frumvarpinu er einnig lögð áhersla á að festa í sessi nýtt þjónustuform, m.a. notendastýrða persónulega aðstoð (NPA).

Í því skyni að sporna við fjölgun þeirra sem þurfa að reiða sig á örorkulífeyri sér til framfærslu er ætlunin að koma á auknu samstarfi heilsugæslu, félagsþjónustu sveitarfélaga, Vinnumálastofnunar, VIRK og Tryggingastofnunar ríkisins en reynslan hefur sýnt að einstaklingar leita almennt fyrst til þessara þjónustukerfa þegar vandi kemur upp sem síðar kann að leiða til skertrar starfsgetu. Áhersla er lögð á snemmtæka íhlutun, með skimun fyrir áhættu á langtímaóvirkni og síðan samræmt grunnmati sem byggist á líkamlegum, sálfræðilegum og félagslegum áhættuþáttum. Hvort tveggja yrði framkvæmt af fagaðila þess kerfis sem þjónustar einstaklinginn á þessu stigi og tekur fagaðilinn sem framkvæmir grunnmatið ákvörðun um næstu skref. Þurfi einstaklingurinn á framfærslu almannatrygginga að halda eða eigi hann við fjölbættan og/eða alvarlegan vanda að stríða vísar fagaðilinn einstaklingnum til svæðisbundins þverfaglegs teymis. Í kjölfar tilvísunar til þverfaglegs teymis yfirfer teymið grunnmatið og önnur gögn um einstaklinginn og metur síðan hvort þjónustupörf viðkomandi sé ljós eða hvort þörf sé á samþættu sérfræðimati til að skilja vanda einstaklingsins betur. Þverfaglega teymið tekur ákvörðun um starfsgetumat og þjónustupörf á grundvelli fyrirliggjandi gagna en það mat er grundvöllur tilvísunar inn í viðeigandi kerfi og tillagna um framfærslu til Tryggingastofnunar. Samhliða þarf jafnframt að efla þau þjónustuúrræði sem ætluð eru til að styðja fólk til virkni, sérstaklega þátttöku á vinnumarkaði. Stefnt er að því að leggja fram frumvarp til laga um breytingu á lögum um almannatryggingar og lögum um félagslega aðstoð um einfaldara, sveigjanlegra og gagnsærra örorkulífeyriskerfi almannatrygginga. Þar verði lagt til að bótaflokkar verði sameinaðir, útreikningar einfaldaðir og að framfærsluuppþót með svokallaðri „krónu á móti krónu“ skerðingu verði afnumin. Enn fremur er lögð áhersla á að réttindakerfi almannatrygginga vegna skertrar starfsgetu verði þannig uppbyggt að það hvetji til atvinnuþátttöku einstaklinga með skerta starfsgetu og metið hvernig frítekjumark vegna atvinnutekna kann að hafa áhrif á atvinnuþátttöku þeirra sem hafa skerta starfsgetu. Mikilvægt er talið að í bótakerfinu séu innbyggðir hvatar er stuðli að aukinni atvinnuþátttöku fólks með skerta starfsgetu og liður í því er að taka upp starfsgetumat, þar sem litið verði til getu einstaklinga

til starfa í stað þess að líta eingöngu til læknisfræðilegs ástands, eins og greint var frá hér að framan.

4. MARKMIÐ, MÆLIKVARÐAR OG AÐGERÐIR

Bætur skv. lögum um almannatryggingar, örorkulífeyrir.

Tvö markmið hafa verið skilgreind sérstaklega fyrir málaflokkinn:

- 1. Meiri áhersla verði lögð á getu fólks til starfa.** Áherslu þarf að leggja á getu fólks til starfa í stað þess að líta eingöngu til skerðingar vegna sjúkdóms eða fötlunar. Þannig verði þverfaglegt mat þróað sem byggist á líkamlegum, sálfræðilegum og félagslegum áhættuþáttum í stað eingöngu læknisfræðilegra þátta í því skyni að auðvelda viðkomandi að sjá styrkleika sína til að verða virkur í samfélaginu, þar á meðal á vinnu-markaði. Er það í samræmi við þá þróun sem hefur átt sér stað í nágrannaríkjum okkar.
- 2. Einfaldara og sveigjanlegra bótakerfi almannatrygginga vegna skertrar starfsgetu.** Mikilvægt er að bótakerfi almannatrygginga vegna skertrar starfsgetu sé sveigjanlegt og að þeir sem þurfa að reiða sig á greiðslur almannatrygginga sér til framfærslu geti áttað sig á hver réttur þeirra er og þá ekki síst hvaða fjárhæð þeir eiga rétt á að fá greidda mánaðarlega sér til framfærslu. Þá er mikilvægt að fólk geti með nokkuð einföldum hætti reiknað út hverjar mánaðarlegar greiðslur almannatrygginga verða ef því býðst t.d. tilfallandi vinna og að eytt verði óvissu um áhrif atvinnutekna á fjárhæð lífeyris. Slíkt getur haft jákvæð áhrif fyrir fólk með skerta starfsgetu til að taka að sér ýmis verkefni ef það getur ekki verið í föstu starfi sökum skertrar starfsgetu eða fær ekki vinnu við hæfi. Eins og fram kemur í stjórnarsáttmála ríkisstjórnarinnar stendur til að efna til samráðs við forsvarsmenn örorkulífeyrisþega um breytingar á bótakerfinu.

Nr.	Markmið	Mælikvarðar	Staða 2017	Viðmið 2019	Viðmið 2023
1	Meiri áhersla verði lögð á getu fólks til starfa.	Fjöldi einstaklinga sem fær fyrsta 75% örorkumat á ári hverju.	1.506	1.500	1.200
		Heildarfjöldi fólks með a.m.k. 75% örorkumat í nóvember ár hvert.	18.788	19.300	19.500
		Hlutfall fólks með a.m.k. 75% örorkumat af mannfjölda á aldrinum 18–66 ára.	8,7%	8%	7,5%
2	Einfaldara og sveigjanlegra bótakerfi almannatrygginga vegna skertrar starfsgetu.	Hlutfall lífeyrisþega með of- eða vangreiðslur innan 50.000 kr. viðmiðunarmarka.	61%	65%	80%

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Tímaáætlun	Ábyrgðaraðili
1	1	Innleitt verður nýtt matskerfi almannatrygginga sem miði að því að tekið verði upp þverfaglegt mat á stöðu einstaklinga í stað læknisfræðilegs örorkumats.	2018–2019	VEL
2	1	Greina orsakir þess að öryrkjum fjölgar og finna leiðir til að bregðast við þeim.	2018–2019	VEL

3	2	Lagt verði fram frumvarp um breytingar á lögum um almannatryggingar sem miði að því að tekið verði upp sveigjanlegra bótakerfi vegna örorku þar sem bótaflokkar verði sameinaðir og útreikningar einfaldaðir.	2018–2019	VEL
4	2	Koma í veg fyrir víxlverkanir í samspili örorkubóta almannatrygginga og örorkulífeyris lífeyrissjóða.	2018–2019	VEL og FJR

Bætur skv. lögum um félagslega aðstoð, örorka.

Eðli málaflokksins er með þeim hætti að ekki verður fjallað um markmið og aðgerðir varðandi starfsemi hans.

Málefni fatlaðs fólks.

Þrjú markmið hafa verið skilgreind fyrir málaflokkinn.

- 1. Að bæta gæði í þjónustu við fötluð börn og fjölskyldur þeirra.** Börn sem grunur leikur á að séu fötluð og fötluð börn fái í leik- og grunnskóla snemmtæka, markvissa og viðeigandi þjónustu hjá skólaþjónustu sveitarfélaga. Með því fækkar börnum sem fara á biðlista eftir greiningu sem leiðir til styttri biðtíma barna með miklar þjónustuþarfir eftir greiningu. Fyrirbyggja þarf að börn falli milli kerfa og fái ekki viðeigandi þjónustu. Gæta þarf að því að samfella sé í þjónustunni svo að ekki verði rof í þjónustu við 18 ára aldur. Skilgreind verði landshlutateymi, með aðkomu sérfræðinga allra þjónustustiga sem veiti börnum og fjölskyldum þjónustu í heimabyggð.
- 2. Að nýsköpun og tækni styðji fatlað fólk í ríkara mæli til sjálfstæðs lífs.** Að þróaðar verði nýjar afurðir, verklag og skipulag í þjónustu við fötluð börn og fjölskyldur þeirra og fullorðið fatlað fólk sem byggjast á nýsköpun og tækni í velferðarþjónustu. Með því verði sjálfstæði fólks aukið og og frelsi til þátttöku og virkni.

Nr.	Markmið	Mælikvarðar	Staða 2017	Viðmið 2019	Viðmið 2023
1	Að bæta gæði í þjónustu við fötluð börn og fjölskyldur þeirra.	Fjöldi barna á biðlista eftir fyrstu greiningu hjá Greiningar- og ráðgjafarstöð ríkisins.	300	270	200
		Fækkun í fjölda tilvísana til Greiningar- og ráðgjafarstöðvar ríkisins á ári.	330 (2016)	300	250
		Hlutfall foreldra sem eru ánægðir með þjónustuna.	70%	80%	90%
2	Að nýsköpun og tækni styðji fatlað fólk í ríkara mæli til sjálfstæðs lífs.	Fjöldi sveitarfélaga sem notar nýsköpun og tækni í þjónustu við fatlað fólk.	Þrjú sveitarfélög	10 sveitarfélög	32 sveitarfélög

Nr.	Tengist markmiði nr.	Aðgerð	Tímaáætlun	Ábyrgðaraðili
1	1	Til að samþætta þverfaglega þjónustu við börn með röskun og fjölskyldur þeirra og efla samræmingu þjónustu óháð búsetu þarf að skilgreina ábyrgð, hlutverk og verkaskiptingu ólíkra þjónustustiga, þ.e. þjónustu sveitarfélaga (1. stig), landshluta (2. stig) og ríkisstofnana (3. stig).	2019	VEL
2	1	Kortleggja þörf barna sem þurfa snemmtæka og þverfaglega þjónustu. Á grundvelli kortlagningar verður þörf fyrir þjónustu á landsvísu greind og mælikvarðar verða þróaðir um árangur þjónustunnar.	2019–2020	VEL
3	1	Tilraunaverkefni 2019–2020 um landshlutateymi til að auka þekkingu, efla og samþætta þjónustu við börn í heimabyggð. Verkefnin festi sig í sessi og starfsemi þeirra verði viðvarandi. (sjá aðgerð G.3 í framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks 2017–2021).	2019–2023	VEL
4	2	Sáttmáli Sameinuðu þjóðanna um réttindi fatlaðs fólks verði innleiddur með áherslu á markmiðið um að þjónustan byggist á hugmyndafræði um sjálfstætt líf. Mæling fer fram skv. samningi sem gerður hefur verið við Félagsvísindastofnun HÍ.	2019–2021	VEL
5	2	Notendaráð fatlaðs fólks starfi á öllum félagsþjónustuvæðum til að auka áhrif fatlaðs fólks á þjónustu og hagsmunamál sín í sveitarfélaginu. (Sjá aðgerð F.7 í framkvæmdaáætlun í málefnum fatlaðs fólks 2017–2021).	2019–2023	VEL
6	3	Samvinna verði milli ríkis, sveitarfélaga, frjálsra félagasamtaka og nærsamfélags við það að beita hjálpartækjum og tæknitengdum lausnum við veitingu þjónustu sem stuðlar að auknu sjálfstæði notenda og gerir þjónustuveitendum kleyft að sinna fleiri notendum (sjá markmið G.7. í framkvæmdaáætlun um málefni fatlaðs fólks 2017–2021, og verkefni á áherslusviði 2 í stefnu í nýsköpun og tækni á sviði velferðarþjónustu 2015).	2019–2021	VEL
7	3	Sett verði viðmið um í hvaða mæli nýsköpun og tækni styðji fatlað fólk til sjálfstæðs lífs. Mæling fer fram skv. samningi við Félagsvísindastofnun HÍ.	2020	VEL
8	3	Útfærsla tæknilausna á sviði öryggistækni til að draga úr skerðingu og styðja við og bæta líðan, tækni til að þróa félagsleg tengsl og tækni til þjálfunar og umönnunar (sjá verkefni á áherslusviði 3 í stefnu um nýsköpun og tækni á sviði velferðarþjónustu 2015).	2020–2021	VEL

5. FJÁRMÖGNUN

Töluleg umfjöllun um útgjaldaramma málefnasviðsins næstu fimm ára.

Útgjaldarammi í m.kr.	Áætlun 2019	Áætlun 2020	Áætlun 2021	Áætlun 2022	Áætlun 2023
27 Örorka og málefni fatlaðs fólks	67.516	69.123	70.710	72.328	73.989